

SCHWEISS ARBEJDE

Vi har alle hørt om schweisshundeførerne, men hvad kan de (og deres hunde), og hvem er de? Har du selv lyst til at blive schweisshundefører, finder du i dette tema den viden, der forhåbentlig kan omsætte lysten til handling. Som jæger får man ud over en masse andre gode råd og oplysninger at vide, hvordan man – allerede **før** man trykker af – minimerer risikoen for en anskydning, og hvordan man forholder sig – praktisk og juridisk – hvis uheldet alligevel er ude.

Tobias Møller-Nielsen

Peter Lassen

Schweissarbejde:

PÅ SPORET AF JAGTETIK

SCHWEISSREGISTRET HAR OVER 30 år på bagen. Aldrig har der været så mange eftersøgninger i regi af registret som nu, og Schweissregistret er en bragende succes! Det er ikke de jægere, som bruger schweisshundene, der kan gøre skade på jagtens image, det er de jægere, som ikke bruger dem! Som jægere er vi etisk og moralsk forpligtiget til at tage forsvarlig hånd om de situationer, hvor vildtet ikke som forventet forender i skuddet. Derfor er stigningen i antallet af eftersøgninger udtryk for en øget ansvarlighed hos jægerne. Når det gælder vores småvildt, løses eftersøgningerne fuldt forsvarligt af jægerne egne egnede apporterende hunde, men når der er skudt til klovbærende vildt, som ikke ligger synligt for endt, så er det rigtige valg de legitimerede hundeførere!

Succesen kommer ikke ud af ingenting, og den bør bestemt heller ikke få hverken jægere eller hundeførere til at hvile på laurbærene. Schweissudvalget arbejder derfor målrettet på fortsat at sikre og højne kvaliteten af de legitimerede hunde-

førere og deres hunde. Hvis ikke hundeførerne i Schweissregistret er bedre end en almindelig jæger til at eftersøge, giver det ingen mening at rekvirere en schweisshundefører. Schweissregistret skal således være kvalitetsstempet, som giver jægerne sikkerhed for, at eftersøgningen bliver udført kvalificeret.

Sporarbejde som hundesport har aldrig været mere populært, end det er i dag. Det rummer naturligvis en risiko for, at hundesportsfolk gerne vil se, hvor langt sporevnerne rækker i praksis – i forbindelse med en rigtig anskudning. Det bør i den forbindelse være den enkelte helt klart, at det at bevæge sig ud over grænsen for, hvad evnerne rækker til, kan have en pris – en endog meget høj pris – for vildtet og dermed jagten.

Schweissudvalget ser dog sporarbejdets popularitet som en glædelig ting, da det typisk er fra disse rutinerede jægere og hundesportsfolk nye schweisshundeførere udspringer. Desværre mangler der ofte kvalificerede ansøgere til Schweissregistret i de områder, hvor der mangler hun-

deførere. Derfor håber vi, at sporarbejdet kan være med til at udbrede interessen i disse områder.

Det er dog vigtigt, at niveauet i hundesporten til stadighed højnes, da springet fra hundesport til schweissarbejde ellers bliver så stort, at fremtidige ansøgere kan have svært ved at leve op til Schweissregistrets krav om kvalitet.

Med dette tema om schweissarbejde ønsker vi at gøre dig som jæger mere vidende om, hvad schweissarbejde er, og dig, som pusler med sportstræning i det små, interesseret i at arbejde mere målrettet mod at blive optaget i Schweissregistret.

Ole Roed Jakobsen
Danmarks Jægerforbund
Formand for Schweissudvalget

Ulrik Lorenzen
Skov- og Naturstyrelsen
Næstformand for Schweissudvalget

SCHWEISSARBEJDE

Tekst | Mads Flinterup og Niels Henrik Simonsen

HVAD SIGER LOVEN?

Er du helt sikker på, hvordan du skal forholde dig i forbindelse med en anskydning?

AF JAGTLOVENS § 22, stk. 1, pkt.1, fremgår det, at „Ingen må jage på en måde, der udsætter vildtet for unødige lidelser“. Ingen jæger anskyder naturligvis med vilje, men alle kan være uheldige at anskyde, skyde forbi eller bare ikke at kunne finde det stykke vildt, som ligger forendt et eller andet sted. Jagtlovens § 11 udstikker således også rammerne for, at miljøministeren kan bemyndige personer til at eftersøge og aflive vildt – også på anden mands grund – uden forudgående samtykke.

Legitimeret hundefører

En hundefører, som er bemyndiget af miljøministeren til at eftersøge og aflive nødstedt vildt, er en legitimeret hundefører, men kaldes i daglig tale en schweisshundefører. Reglerne, som de legitimerede hundeførere arbejder efter, er fastsat i bekendtgørelse om eftersøgning og aflivning af nødstedt vildt (Miljøministeriets bek. nr. 417 af 27/4 2007) samt de i henhold til § 6 i bekendtgørelsen fastsatte retningslinjer for hundeførerne.

Eftersøgningspligt

Bekendtgørelsens § 1 siger: „Såfremt der under jagt på klovbærende vildt konstateres tegn på anskydning (...), skal indehaveren/indehaverne af jagtretten, hvis vildtet ikke er fundet inden 6 dagtimer (...) efter anskydningen, sørge for, at der med

Karsten B. Pedersen

Dyret blev ikke eftersøgt kvalificeret i forbindelse med anskydningen og blev først fundet, da en anden jæger iagttog den stærkt afkræftede buk.

henblik på aflivning af vildtet tilkaldes en hundefører bemyndiget af Skov- og Naturstyrelsen ...“ Det betyder med andre ord, at hvis der er noget som helst, der tyder på, at vildtet er blevet ramt, er det kun en legitimeret hundefører, der kan afgøre, om vildtet kan findes eller ej, hvis dyret ikke er fundet inden seks dagtimer.

Forpligtelsen til at sikre denne kvalificerede eftersøgning påhviler altså juridisk den/de jagtberettigede. Det vil sige, at hvis der på en fællesjagt skydes til et stykke hjortevildt, og der konstateres tegn på anskydning – hvis eksempelvis naboposten mener at have set dyret tegne – så er det hele jagtkonsortiet, som er juridisk ansvarligt for, at dyret eftersøges af en legitimeret hundefører, hvis ikke vildtet er fundet inden for seks dagtimer!

Naboens retsstilling

Den legitimerede hundefører må eftersøge på anden mands jord uden forudgående tilladelse. Han skal dog først have orienteret politiet om, i hvilken egn eftersøgningen foregår. Dette skal han gøre, for at lodsejeren, som pludselig ser en bevæbnet mand med hund på lodsejerens jord, ved at kontakte politiet skal kunne få vished for, hvad der foregår. Hvis eftersøgningen afsluttes positivt på anden mands jord, skal lodsejeren naturligvis orienteres om dette, da vildtet tilfalder ham. Hvis eftersøgningen afsluttes resultatløst på anden mands jord, har hundeføreren pligt til at sørge for, at grundejeren eller den jagtberettigede underrettes, hvis denne har været berørt af eftersøgningen. Det er en vurderingssag, hvornår man har været berørt. Hundeførerne lever dog efter devisen om hellere at informere for meget end for lidt, men ofte beder hundeførerne jægeren om selv at orientere naboen.

Etik vs. jura

Lovens krav til eftersøgning er absolut at betragte som minimumskrav for ansvarlig

Birger Sørensen

Denne buk blev først eftersøgt kvalificeret, flere dage efter at den var blevet anskudt. Da var dyret tydeligt svækket.

jagtudøvelse. De etiske regler for hjortevildtjagt tilsiger direkte, at man altid skal bruge de legitimerede hundeførere til eftersøgning. Som jæger skal man da også være klar over, at hvis man selv eftersøger i situationer, som ikke er egnede til det, kan det have en endog meget høj pris for vildtet.

Loven siger også, at der kun er krav om at eftersøge, hvis der er tegn på anskydning. Men grunden til, at der ofte ikke er tegn at erkende for den enkelte jæger, kan være mange: Lukkede du øjnene i skudøjeblikket? Kiggede du efter schweiss det rigtige sted? Har du i det hele taget evnen til at finde de få overskudte hår, som måske er det eneste vidnesbyrd om, at skuddet ramte?

Usikkerhedsfaktorerne er mange, og derfor er det etiske råd til alle jægere: Har du skudt til et stykke klovbærende vildt, så antag, at det er ramt, indtil det modsatte er konstateret af en legitimeret hundefører. ▶

HVEM TILFALDER VILDTET?

I henhold til jagtloven tilfalder forendt vildt altid indehaveren af jagtretten på det areal, hvor vildtet er forendt. Det betyder, at hvis du skyder til et stykke vildt, og det forender eller af-fanges på din nabos jord, er hele dyret din nabos, også trofæet.

Bornholm Anders Ditlevsen Bjarne Hasselt Jens Erik Jakobsen Jens Erik Jensen Paul Søgaard	Newa Newa Newa Rune Aakirkeby	56495863 56495848 56495242 56964288 56971982	24659981 21443649 30422894 56295686 21450057	Jylland Jens Karsgaard Henry Bertelsen Jens Mikkelsen Niels Søndergaard Mads Fintrop Alex Bang Henriksen Finn Møller Ole Knudsen Eger Christensen Kurt Nielsen Christian Kjaer-Andersen Per Hyldahl Vilho H. Sørensen Ole Bundgård-Petersen	05870223 75297719 97478689 85270837 40928448 40273003 86684079 21388121 97488354 96422035 74835553 98235046 75326378 29467097	40512489 20449510 20495990 35554586 20307501 2118612 20441802 40774327 60897855 20875420 40162678 75827097	Sora Shary Vipperød Vordingborg	5780401 20403986 55214880 60190375	Ant By Amager Aulum Aulum Aulum Auning Bødtted Thy Bjergmølle Bilbovd Brande Brande Brandemose I Bront Bront Egedal	05870223 75297719 97478689 85270837 40928448 40273003 86684079 21388121 97488354 96422035 74835553 98235046 75326378 29467097	40512489 20449510 20495990 35554586 20307501 2118612 20441802 40774327 60897855 20875420 40162678 75827097	Sjælland Peter Knudsen Henning Andersen Carmen Johansen Jørgen Lang Viggo Wind Ivan Jørgensen Jens Wang Sieg Jensen Kim C. Pedersen Kim Mylling Nielsen Niels Henrik Christensen Henrik Groth Andersen Jørgen Philipson Jan Schou Larsen Rene Larsen Niels Christoffersen Jens Rasmussen Frede Larsen Bent Rasmussen Jørgen Stenget-Hansen Peter Larsen	Århus Roskilde Broby Faaborg Middelfart Morsø Nyborg Odense N Rudkøbing Svendborg Jens Lind Nissen Carsten S. Rasmussen Bente Jacobsen	65944949 64741946 62623290 62625252 64414515 65964440 63310868 65954422 62512462 62380077 64473140	26846948 40589492 20109078 20892652 23713915 20194202 26150568 20266603 21023256 22611777 62381490 64473140	Nakskov Nakskov Nykøbing F Sakskøbing Vesborg	54922660 6026879 54850978 54940474 54904074	21422843 40252885 22201052 21708205 61420859 21792181 40317005 23225543 21488102 26666381 40517785 20480145 24237870 60721002 20240145 24237870 40975985 62720022 51214482	Lolland-Falster Lars Knudsen Sig Carlsen Rune Blåbom-Petersen Palle Erikson Lars Dyrnsgaard	Nakskov Nakskov Nykøbing F Sakskøbing Vesborg	54922660 6026879 54850978 54940474 54904074	21422843 40252885 22201052 21708205 61420859 21792181 40317005 23225543 21488102 26666381 40517785 20480145 24237870 60721002 20240145 24237870 40975985 62720022 51214482	Sjælland Peter Knudsen Henning Andersen Carmen Johansen Jørgen Lang Viggo Wind Ivan Jørgensen Jens Wang Sieg Jensen Kim C. Pedersen Kim Mylling Nielsen Niels Henrik Christensen Henrik Groth Andersen Jørgen Philipson Jan Schou Larsen Rene Larsen Niels Christoffersen Jens Rasmussen Frede Larsen Bent Rasmussen Jørgen Stenget-Hansen Peter Larsen	Århus Roskilde Broby Faaborg Middelfart Morsø Nyborg Odense N Rudkøbing Svendborg Jens Lind Nissen Carsten S. Rasmussen Bente Jacobsen	65944949 64741946 62623290 62625252 64414515 65964440 63310868 65954422 62512462 62380077 64473140	26846948 40589492 20109078 20892652 23713915 20194202 26150568 20266603 21023256 22611777 62381490 64473140	Nakskov Nakskov Nykøbing F Sakskøbing Vesborg	54922660 6026879 54850978 54940474 54904074	21422843 40252885 22201052 21708205 61420859 21792181 40317005 23225543 21488102 26666381 40517785 20480145 24237870 60721002 20240145 24237870 40975985 62720022 51214482

VEJEN TIL SCHWEISSREGISTERET

Schweissregistret er en unik konstellation, som er uafhængig af diverse hundeejere m.v. – det har kun ét formål: at sikre vildtets tarv!

Tekst | Mads Flinterup

LAD DET VÆRE sagt med det samme: Der er altid plads til en ny hundefører, som kan tilføje registret den fornødne kvalitet! At blive legitimeret hundefører er imidlertid ikke noget, man kommer sovende til, og det er ikke alle, der har viljen og talentet – og uden begge dele går det simpelthen ikke!

Det er vigtigt, at de hundeførere, som er i registret, har den fornødne mængde eftersøgninger til at holde sig selv og hundene på toppen. Hvis der er alt for mange om at dele mængden af eftersøgninger, bliver ingen gode. Men alle analyser viser, at jo flere schweisshundeførere der er i et område, jo flere eftersøgninger er der i området. Derfor er Schweissudvalget ikke bange for at lukke de hundeførere ind i registret, der har de fornødne kvalifikationer.

Kriterierne

For at kunne være en velfungerende schweisshundefører skal man have en grundlæggende viden om vildtet og jagten. Jagterfaring kan ikke måles i nedlagt vildt alene. Men for at kunne hjælpe jægerne og for at forstå deres reaktioner

mv., er det vigtigt, at man selv kender situationerne, som jægerne gennemlever.

Når der er nye ansøgere til registret, ser man også på deres alder. Der er ikke nogen nedre aldersgrænse, men jagterfaring tillægges betydning, og at gøre erfaringer tager som bekendt tid. Der er heller ikke nogen fast øvre aldersgrænse, men som hovedregel skal der være meget gode grunde, før ansøgere over 60 år kommer i betragtning.

Det er ikke ualmindeligt, at man hører jægere sige, at når de går på efterløn, vil de gerne være schweisshundeførere. Det går i reglen ikke. For konstant at kunne opretholde det meget høje niveau i Schweissregistret søger man nemlig ikke mindst nye schweisshundeførere, som er villige til at stå i registret i en længere årrække, dvs. med flere fortløbende hunde. Schweissarbejde er nemlig en livslang læreproces. Det kan delvis sammenlignes med at tage kørekort. Når man får kørekortet, må man lovligt køre bil, men ingen dygtig bilist er man ikke – det skal først læres! Det samme er tilfældet med schweissarbejdet: Når man bliver optaget i Schweissregistret, er både hund og fører i virkeligheden gået i gang med læretid. I dette forløb bliver begge dygtigere,

men på et tidspunkt går hunden på pension. Her er det så, at de ansvarlige for Schweissregistret håber, at den nu meget mere erfarne hundefører vil fortsætte arbejdet med en ny hund – og derfor skeler man til alderen på de personer, der ønsker optagelse i registret. For hvis man først kommer i gang som efterlønner, er man faktisk godt oppe i årene, når hund nummer to skal tage over, hvilket ikke er formålstjenligt.

Der er ingen øvre aldersgrænse for hundeførerne i Schweissregistret. Det forventes dog af en legitimeret hundefører, at han er selvkritisk og selv siger stop, når tiden er moden.

Optagelse

For at kunne søge optagelse i Schweissregistret skal hund og fører sammen have bestået en 400 meter/20 timers-sporprøve med 1.-præmie senest i året før ansøgningsstartspunktet. Dokumentationen for denne præmiering er diplomert fra den pågældende prøve. Sporprøverne afvikles typisk i regi af specialklubberne under Dansk Kennel Klub. Men f.eks. Dansk Schweisshundeforening afvikler også schweissprøver, som er åbne for alle hunde.

SCHWEISSARBEJDE

Der er ansøgningsfrist til registret én gang om året. Kort tid efter tidsfristens udløb (medio august) forelægges ansøgningerne Skov- og Naturstyrelsens Schweissudvalg, som i samråd med de lokale schweisskoordinatorer udvælger de relevante ansøgere. Disse ansøgere indkaldes med kort varsel til en såkaldt kvalifikationstest, hvor ansøgerens evne til at begå sig under en vanskelig eftersøgning vurderes.

På baggrund af denne vurdering samt de øvrige indkomne oplysninger afgiver Schweissudvalget indstilling til Skov- og Naturstyrelsen om, hvem der bør legitimeres, og hvem der bør have afslag på ansøgningen.

Kvalifikationstest

Kvalifikationstesten er Schweissudvalgets mulighed for at få indblik i, hvad ansøgeren kan præstere på en praktisk eftersøgning. Hvor god er hunden, hvor god er føreren, og hvor gode er de sammen til at overvinde de udfordringer, som de kommer ud for undervejs? Der er tale om en blanding af en prøve og et kursus. Der er således ikke et egentligt regelsæt for kvalifikationstesten. Sporet er dog bygget op

EGNETHEDSPRØVEN

Fra 2008 er der indført skærpede krav, når en legitimeret hundefører ønsker en ny hund i Schweissregistret. Disse øgede krav er et led i den fortsatte kvalitetssikring af Schweissregistret. Hund og fører skal bestå en egnethedsprøve, som er bygget op over et 600 meter langt overnatningsspor, der er udlagt med færtsko og 100 milliliter blod. På selve afprøvnings tidspunktet forlænges sporet med et 200 meter langt frisk færtsko spor, som hunden selvstændigt skal udrede under hetz. Regelsættet for Egnethedsprøven kan findes på www.schweiss.dk

At der stilles større krav til allerede legitimerede hundeførere end til nye ansøgere til Schweissregistret skyldes simpelthen, at der stilles større krav til en svend end til en lærling.

på samme vis som Egnethedsprøven (se boks).

Bedømmelsen er opdelt i tre kategorier: „Bør optages“, „Kan optages“ og „Bør ikke optages“.

Obligatorisk kursus

De ansøgere, som Skov- og Naturstyrelsen

vælger at lade legitimeres, indkaldes til et obligatorisk kursus i starten af oktober hos Danmarks Jægerforbund. På kurset undervises i lovgivning omkring schweissarbejdet, praktisk eftersøgning og andre relevante ting for den nye hundefører, som først efter et bestået kursus får udleveret et legitimationskort. ▶

Eise Ammentorp

Vejen til Schweissregistret er lang, men de legitimerede hundeførere mener bestemt, det er besværet værd.

HVORDAN KOMMER JEG I GANG?

Forudsætningen for at bestå en schweissprøve er naturligvis en hund – men hvilken hund bør man anskaffe sig til formålet?

*Blod eller schweiss?
Schweisshundeførerne skelnes således mellem begreberne: Schweiss er det blod, som et anskudt stykke klovbærende vildt afsætter under flugten. Blod er opsamlet ved opbrækning af vildtet og bruges til sportræning.*

DU KAN GODT BESTÅ en schweissprøve med en almindelig jagthund, men det kræver en hund, der har stor modenhed og sporvilje. Indsatsen står sjældent mål med resultatet, og ikke mindst vil du på svære praktiske eftersøgninger ofte løbe ind i problemer.

Der er to typer hunde, som typisk optræder i Schweissregistret: retrievere (primært labrador) og kontinentale hunde (primært ruhåret hønsehund). Dette er med god grund, og vi skal klart anbefale, at man som nybegynder vælger en af disse racer og finder en hvalp, hvis forældre har vist gode egenskaber inden for schweissarbejdet. Hvis man ønsker at arbejde med en retriever, bør man sikre sig, at forældrene har den fornødne hårvildtpassion og har vist den tilhørende skarphed. Er man mere til den kontinentale stående hundetype, vil vi klart anbefale, at man sikrer sig, at forældrene til hvalpen har vist, at de evner at koncentrere sig om sporarbejde over længere strækninger.

Udlægning af slæb

Træning af hvalpen med det mål at komme i Schweissregistret begynder allerede i de første dage, efter at hvalpen er kommet i hjemmet. Hvalpen skal lære glæden ved den fært, som den i fremtiden skal arbejde med, og det er derfor en god idé at lege

med nogle råvildtklove sammen med hvalpen. Senere kan denne leg føres over i et kort spor, som i trygge omgivelser er slæbt med f.eks. klove. Når hvalpen har forstået idéen med, at den skal følge det slæbte spor for at få belønningen, kan denne form for træning udvides ved at gøre slæbet længere, ved at gøre det ældre eller ved at lægge det i nye fremmede omgivelser.

Sportræning

Når hvalpen er klar til det, kan man med fordel begynde at bruge færtsko til sporudlægningen. Færtskoene påmonteres klove, og der bruges kun lidt blod modsat blodudlægning med flaske. Sportræning af hunden for sportens skyld kan sagtens gøres med udsprøjtede spor. Er træningen derimod målrettet til schweissarbejde, bør træningen foregå med færtsko.

Når man træner, er det vigtigt netop at træne! Alt for ofte forsøger man som hundefører hele tiden at forcere sporelængde og sporets alder, med det skal nok komme. Mere vigtigt er det at træne ro omkring sporstart, markering af anskudssted og hundens påvisning af knogler eller schweiss ude på sporet. Det udlagte spor skal altid være så godt markeret, at man aldrig selv er i tvivl om, hvor sporet går. Det er vigtigt at rose hvalpen, når den er på sporet, og at vejlede den, når den ikke er

på sporet. Når hvalpen går af, kan du f.eks. sige „Tilbage til sporet“ eller „Føj, følg sporet“. Det er vigtigt ikke at afstraffe hunden, når den gør noget forkert, men at vejlede den og rose den, når den er tilbage på sporet.

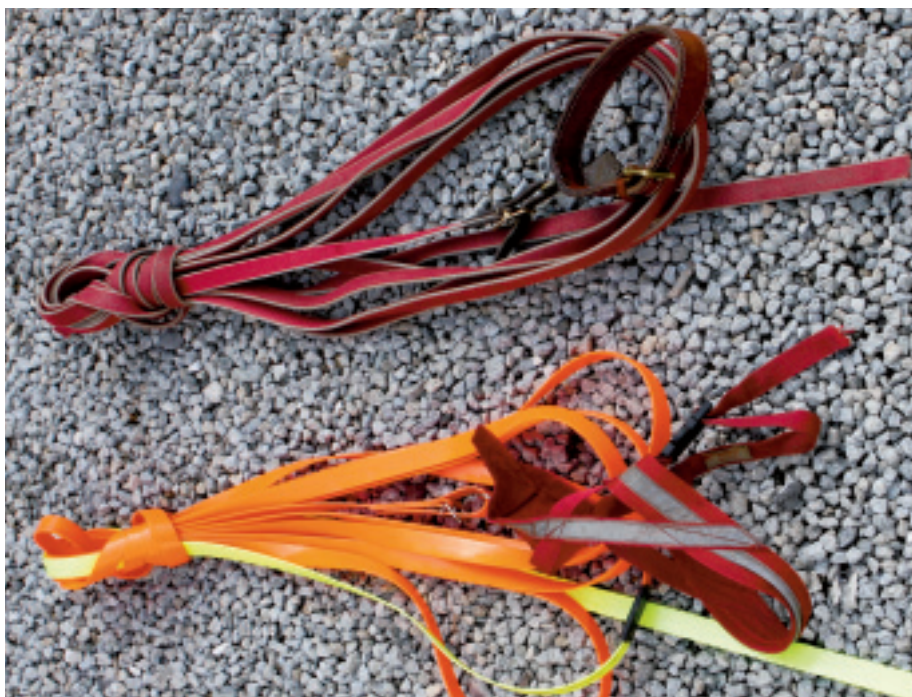
Træn for dig selv

Langt de fleste er vant til at træne hund sammen med andre. Det er kun undtagelsesvist en god ide, når man træner schweiss. Hvis man behøver forpligtelsen over for andre for at komme ud at træne, har man simpelthen ikke den drive, som skal til for at blive schweisshundefører. Men det kan undertiden være en god idé at gå spor, som en anden har lagt, dels for at lære hunden, at det ikke er din, men klovnes fært, der er det interessante, dels for at få nogle andre til at se på, hvorledes man selv og hunden arbejder. Men husk altid på, at hunden skal trænes – den skal kun afprøves, når den er på prøve.

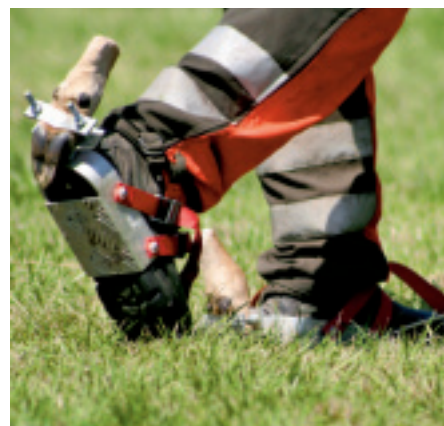
Markering af pürschtegn

En anden vigtig ting, når man træner schweissarbejde, er at lære hunden at vise forskellige pürschtegn (knogler/schweiss). Det kan gøres ved at udlægge forskellige pürschtegn på sporet. Når man kommer til den del af sporet, hvor f.eks. bentsplinten ligger, så hold ganske svagt igen i remmen,

SCHWEISSARBEJDE

Mads Finneup

Torben Møller-Nielsen

Schweisstræning foregår med færtsko.

så hunden mærker, at her er noget interessant. Når den så snuser til pürschtegnen, så ros den, og beløn den. Når man starter med denne markeringstræning, kan det være en fordel at bruge lidt lunge eller vildtlever. Evt. kan det opbevares i en lille perforeret dåse, som ligger lige under jordoverfladen, så undgår man, at ræven stjæler det.

En fejl, som mange gør, er at bruge alt for meget blod på sporet. Derved bliver sporet ikke kun for let at følge for hunden, den vil også under en virkelig eftersøgning finde rigtig schweiss uinteressant. Hold derfor igen med blodet, når du lægger spor – der er faktisk flere schweiss-hundeførere, som slet ikke bruger blod, når de træner.

Færtsko

Schweisstræning gøres med færtsko. Hvilke klove man bruger, er en smagssag. De fleste færtsko fungerer bedst med større klove, såsom fra kron- eller dåvildt. På den anden side har de fleste lettest adgang til råvildtklove og vil også primært komme til at eftersøge råvildt. Uanset hvilken type klove man bruger, bør man tilstræbe at bruge blod fra den samme vildtart. Hvis man ikke kan skaffe blodet, anbefaler vi, at man hellere undlader at bruge blod end at begynde med blod fra diverse tamdyr. Men i den sidste ende kan hunden sagtens lugte

forskel på sporet af et stykke vildt og et kunstigt spor – så hele kunsten er at lære hunden, at du bliver rigtig glad, når den følger det spor, du beder den om, og fastholder det så længe som muligt.

Klovene kan bruges gentagne gange, så længe du kun lige tør dem op før sporudlægningen og lægger dem i fryseren igen, straks efter sporet er lagt.

Hvor fås mere viden?

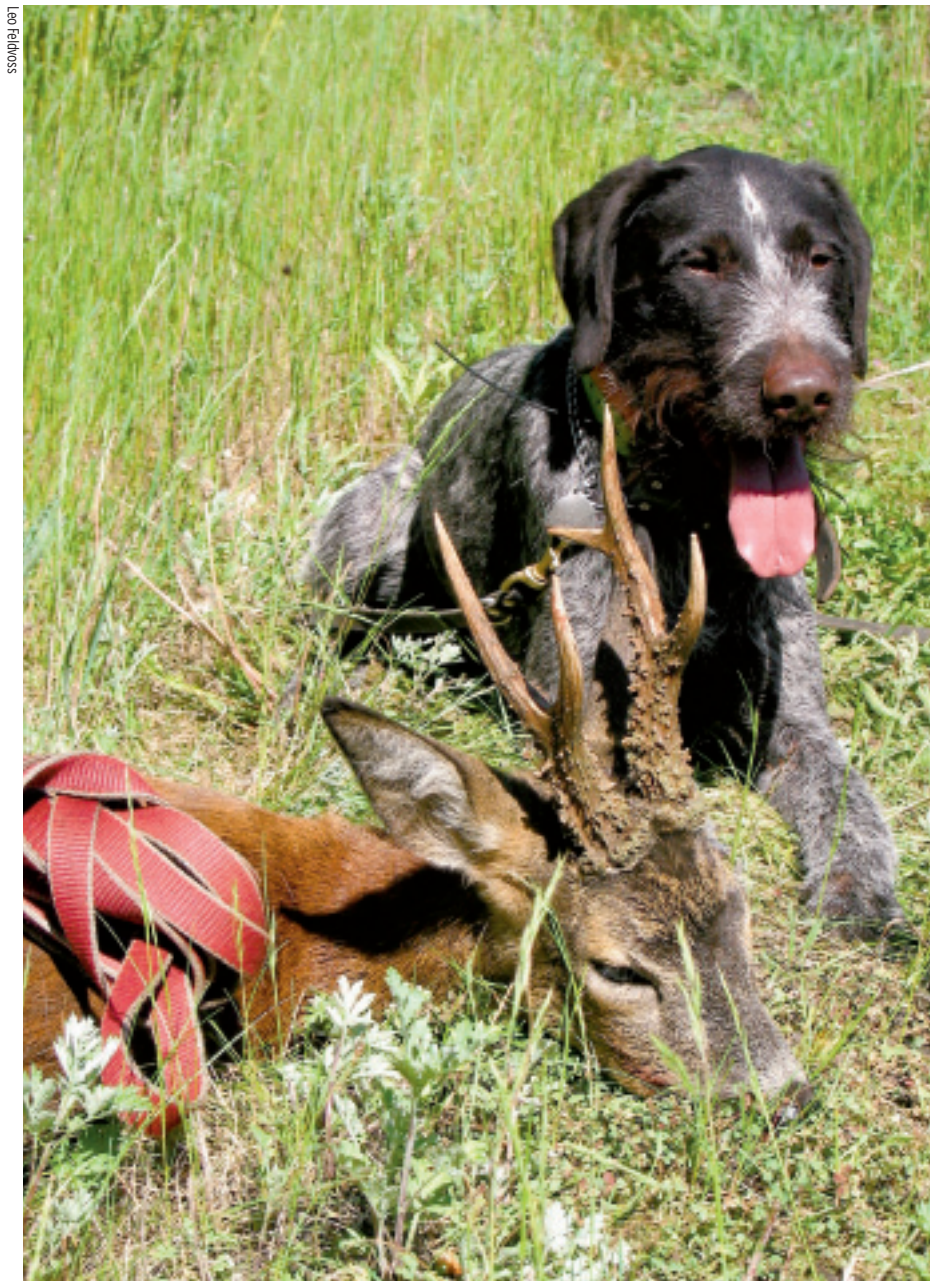
Der findes to glimrende bøger på dansk om træning af schweiss-hunde. Den ene – At arbejde med schweiss-hunde – er udgivet af Niels Søndergaard på Jagtforlaget, den anden er af ældre dato, men kan stadig findes på landets biblioteker. Den hedder Schweiss-hunden og er skrevet af Torben Barkholt. Forskellige specialklubber arrangerer træningsarrangementer, hvor man kan få hjælp til at komme i gang med sportræningen. Ligeledes foregår der lignende træningsarrangementer i regi af flere lokale jagtforeninger. Og i regi af Schweiss-registret findes en række koordinatore (se listen på www.schweiss.dk), som gerne er behjælpelige med at viderefremme kontakten til relevante træningsarrangementer og give gode råd. Schweisssekretariatet ved Danmarks Jægerforbund giver også gerne råd og vejledning. Sidst, men absolut ikke mindst, findes der Dansk

◀ **Ud over hunden** er det vigtigste redskab til schweissarbejde en lang rem; om man bruger halsbånd eller sele er en smagssag.

Schweiss-hundeforening (se boks), som laver diverse arrangementer, hvor der kan ske erfaringsudveksling m.v. ▶

DANSK SCHWEISSHUNDEFORENING

Foreningen er startet i 1990 af Carsten Batzlaff, en af pionererne inden for schweissarbejdet. Foreningens formål er at fremme interessen for og viden om eftersøgning af klovbærende vildt. Alle med interesse for sagen kan blive medlem. Foreningen tilbyder et godt netværk af rutinerede schweiss-hundeførere, som kan give råd og vejledning i forbindelse med træning m.v. Foreningen laver årligt et antal arrangementer, hvor alle med interesse for sagen kan mødes og udveksle erfaringer og få udbygget deres viden. Foreningen gør også et stort stykke arbejde for de legitimerede hundeførere. Således var det denne forening, der ved fundraising fra Foreningen Østifterne og Dyrenes Beskyttelse skaffede over 400.000 kr. til nye dragter til hundeførerne. Du kan få mere information på www.schweiss-hunden.dk

Leo Feldvoss

Sådan forestiller vi os schweissarbejdet: En god buk findes efter en lang og svær eftersøgning i godt vejr ...

I sæsonen 2007/08 var schweishundeførerne på næsten 13.000 eftersøgninger, hvoraf to tredjedele var jagtrelaterede.

HVAD LAVER SCHWEISSHUNDEFØRERNE?

Tekst | Mads Flinterup og Jytte Harder

DER HAR ALTID været meget store regionale forskelle på, hvor meget hjortevildt der eftersøges i forhold til udbyttet af hjortevildt. Således er vestjyder klart de flittigste brugere af de legitimerede hundeførere, og i Vestjylland eftersøges om-

kring 10 % af hjortevildtudbyttet. Øst for Lillebælt er jægerne tilsyneladende langt bedre skydende ... I hvert fald benytter fynboer, sjællændere og bornholmere m.fl. kun schweishundeførerne til at eftersøge 3-4 % af udbyttet!

Traditionelt har bukkejagten været schweishundeførernes travleste tid. På Fyn udgør bukkeeftersøgninger i maj-juli da også stadig over 50 % af samtlige jagteftersøgninger, men på landsplan udgør bukkeeftersøgningerne nu kun lidt over

VILDT, SOM IKKE FINDES

Under 8.511 jagteftersøgninger, som hundeførerne var på i jagtsæsonen 2007/08, blev 50 % af vildtet fundet. Men det efterlader naturligvis spørgsmålet om, hvad der er sket med de resterende godt 4.200 dyr.

En del (i alt 1.866) af de negative eftersøgninger foregik på dyr, som der var skudt blankt forbi til. Sådanne dyr hverken kan eller skal findes. Men heller ikke dyr, som med sikkerhed er anskudte, findes altid. Således er succesraten for forløbsskud i 2007/08 73 % og for waidsskud 99 %. Det betyder naturligvis, at der er nogle dyr, som bliver efterladt til en mere eller mindre trist skæbne.

Er et stykke vildt truffet i kroppen, vil det forende relativt hurtigt. Hvad der sker med et løbs- eller strejfskudt stykke vildt, er derimod et åbent spørgsmål, som bl.a. afhænger af læsionens omfang. De fleste jægere kender historier om trebenede dyr, som har klaret sig fint. Men andre gange kan selv et strejfskud få fatale følger.

At få eftersøgt dyret af en legitimeret hundefører er en sikkerhed for, at eftersøgningen bliver udført på et højt niveau, men det er ikke en garanti for, at dyret findes!

SCHWEISSARBEJDE

en tredjedel af alle jagteftersøgningerne. Denne udvikling er særdeles glædelig, eftersom det typisk har været i efteråret, at jægerne undlod at bruge schweisshundene.

Eftersøgning = anskydning?

Ofte sættes der lighedstegn mellem eftersøgning og anskydning. Dette er yderst fejlagtigt! I 2007/08 var der 1.144 eftersøgninger på bladskud, det vil sige direkte dræbende skud, som jægerne af den ene eller anden grund ønskede hjælp til at få undersøgt. Dertil kommer, at schweisshundeførerne også konstaterede, at der var skudt forbi i over 1.800 tilfælde.

Forbier?

I schweissverdenen har man begrebet kontroleftersøgning, som er en eftersøgning, hvor jægeren ikke selv har fundet tegn på, at dyret er truffet, men ud fra sin egen fornemmelse eller blot jægermæssig ansvarsfølelse finder det bedst, at en legitimeret schweisshundefører kontrollerer, om der virkelig er skudt forbi. Sådanne eftersøgninger udgjorde på landsplan 40 % af samtlige jagteftersøgninger i 2007/08.

Under de over 3.400 kontroleftersøgninger kunne schweisshundeføreren med sikkerhed konstatere, at dyret var truffet i 35 % af tilfældene. I 805 tilfælde (24 %) endte kontroleftersøgningen med, at dyret blev fundet forendt eller anskudt. Den hyppigste årsag til, at dyret findes, når jægeren gerne vil have kontrolleret, om der vitterligt er skudt forbi, er bladskud.

Led ikke selv!

Det er risikabelt at indlede sin egen eftersøgning. Er vildtet ikke forendt, vil der være en meget stor risiko for, at dyret rejses, hvorefter det flygter langt, før det

SCHWEISSRAPPORTEN

Hvert år udgives en schweissrapport, som dokumenterer eftersøgningsarbejdet i regi af Schweissregistret. Schweissrapporten for sæsonen 2007/08 udkommer i oktober 2008 og kan downloades via www.schweiss.dk eller rekvireres fra Schweisssekretariatet på tlf. 88 88 75 00.

Mads Filtenrup

... men eftersøgninger foregår også i sne og slud, hvor det store slid måske ikke giver resultat.

sætter sig igen. Dette kan have meget alvorlige følger for den videre eftersøgning, fordi hundeføreren hermed kan have et meget vanskeligt og måske endda umuligt sporarbejde foran sig.

Skemaet herunder viser, hvorledes det forholdt sig med forløbsanskydninger med kugle i jagtsæsonen 2007/08. Når jægerne først selv havde foranstaltet en eftersøgning, måtte schweisshundeførerne efterfølgende i 65 % af tilfældene spore dyret mere end 600 meter. Overlod jægerne derimod straks eftersøgningen til

en schweisshundefører, var kun 47 % af eftersøgningerne længere end 600 meter.

Det ses, at eftersøgningerne er længere, og succesraten lavere, i de tilfælde, hvor jægerne selv har ledt efter det anskudte dyr.

Konklusionen er klar: Hold fingrene væk, når situationen ikke med sikkerhed viser, at dyret ligger umiddelbart forendt. Ved at lede selv, når dyret ikke er forendt, risikerer man unødigt at skræmme det væk, hvilket reducerer sandsynligheden for, at det bliver fundet. ▶

Forløbsanskydninger med kugle i jagtsæsonen 2007/08	Jægerne eftersøgte først selv (363)	Overlod straks eftersøgningen til schweisshundefører (503)
Spor over 600 meter	65 % (235)	47 % (234)
Positive eftersøgninger	64 % (233)	79 % (398)

TRAFIKEFTERSØGNINGER

I 2007 havde schweisshundeførerne 4.327 trafikeftersøgninger. Trafikeftersøgninger forekommer året og døgnet rundt. Der er højsæson i maj og igen i oktober og november. Døgnmæssigt er der størst risiko for påkørsel i tiden omkring dagry og i timerne efter solnedgang. For schweisshundeførerne betyder det desværre, at trafikeftersøgningerne altid opstår på skæve tidspunkter. Dette gør, at trafikeftersøgningerne ofte føles som en byrde for schweisshundeførerne, men vildtet har lige så meget krav på kvalificeret eftersøgning, hvis det er påkørt som påskudt.

Der er to elementer, som typisk tager unødigt meget tid ved trafikeftersøgninger: 1) at finde selve påkørselsstedet, fordi det ofte er mangelfuldt angivet og afmærket, 2) at få fundet den retmæssige ejer til vildtet, da der under eftersøgningen sjældent er en lokalkendt til stede, som ved, hvem der ejer jorden, hvorpå vildtet findes. Kørepenge i forbindelse med trafikeftersøgninger betales af Skov- og Naturstyrelsen.

JÆGERNES SYNDER!

Der er altid en vis risiko for at anskyde, men vi skal minimere den risiko mest muligt!

OVERMOD FØR SKUDET kan være med til at øge risikoen for en anskydning. Det er slemt nok, men manglende erkendelse af egne evner efter skuddet kan ydermere være med til at forringe muligheden for at finde dyret og få det aflivet.

Før skuddet

Ingen anskyder med vilje, men der er tre forhold, som jægerne undertiden er overmodige med, når de skal afgive skud. Oftest går det godt, men når det går galt, så går det rigtig galt!

1) Hals og hoved

Skud i centralnervesystemet er øjeblikkeligt dræbende. Problemet er, hvis skuddet ikke sidder, hvor det var intentionen – så er der risiko for en grim anskydning! Det er ikke sjældent, at bukken kun står med hoved og hals fri i en kornmark, men lad være med at skyde i sådan en situation. Risikoen for at lave et kæbeskud eller et voldsomt kødsår på halsen er for stor! At ramme halshvirvlen på et stykke råvildt svarer til at kunne ramme skaftet på en skovl!

Hovedskud forsøges ofte af hagljægere. Rammer man hovedet med kerneskuddet vil dyret rulle – ingen tvivl om det. Men anskydningsundersøgelserne viser, at dyret ofte kun træffes med kanten af haglsværmen. Her er risikoen stor for, at der kun kommer hagl i øjne, kæbe m.v. Det hænder også, at man finder hagl i dens hoved, når forårsbukkens trofæ gøres i

stand. Sådanne bukke må være blevet ramt med hagl tidligere, men har formået at overleve – ofte uden tydelige men. Som jægere kan vi dog ikke være bekendt at påføre vildtet den slags kvaler.

Skyd derfor altid efter bladet!

2) Spidse vinkler

Idealet er, at dyret står med siden til i skudøjeblikket. Der kan være langt fra idealet til situationen på praktisk jagt, men det er forbundet med en risiko at skyde til vildt i for spidse vinkler! En norsk undersøgelse af elgjagt dokumenterede, at antallet af skud per nedlagt elg steg markant, hvis dyret ikke stod med bredden til i det første skud, men derimod mere eller mindre med front mod jægeren. Hvis det forholder sig sådan med så stort et mål som en elg, kan man kun gisne om, hvorledes det forholder sig med et rådyr ...

Risikoen ved at skyde i spidse vinkler er, at dels mindskes det vitale træfområde, dels ændres sigtepunktet (dette gælder i høj grad også for skud fra stiger m.v., hvis dyret står tæt på) for det direkte dødelige skud.

Skyd altid til vildtet i sideskud!

3) Skud gennem vegetation

Vildtet er ofte mere eller mindre dækket af vegetation. Hvor meget eller hvor lidt der skal til for at indvirke negativt på skuddet, kan man ikke sige med sikkerhed. Det er dog et uomtvisteligt faktum,

Christian Kjær-Andersen

Skud til hoved og hals bør for enhver pris undgås!

at når et projektil træffer en forhindring, så vil det blive slået ud af sin bane! Der ved har man ikke længere kontrol over træfpunktet. Hvis skuddet afbøjes langt fra målet, kan skuddet gå helt forbi, men træfpunktet kan også „bare“ rykkes fra det dræbende skud til den grimme anskydning.

I værste fald kan projektilet ved træf af vegetation begynde sin ekspansion. Desuden vil projektilet ikke kun ændre træfpunkt, men også miste anlagsenergi. Det kan betyde, at dyret kun rammes af fragmenter, som ikke formår at slå igennem til de vitale organer, hvorved dyret får grimme overfladiske sår, men ikke dræbes effektivt.

En af de typiske fejl omkring vegetation er, at man som jæger har fokus på dyret, men i sigtekikkertens forstørrelse overser forhindringer lige foran munden.

Hav frit skudfelt!

Efter skuddet

Når skuddet er afgivet, kan det ikke gøres om. Men derfor er der stadig god grund til at overveje de efterfølgende handlinger nøje! Langt det meste vildt, vi nedlægger, forender på stedet, eller vi ser det falde inden for ganske kort afstand. Men når det ikke går som forventet, er der tre ting, som jægerne desværre for ofte kommer til at gøre mindre hensigtsmæssigt!

SCHWEISSARBEJDE

Mads Finkeup

Hvis der er klare tegn på en anskydning, er det dumt at lede selv.

1) Undersøger tykningen, ikke anskudsstedet

Typisk ser man det påskudte vildt forsvinde ind i en tykning. Mange føler desværre en stærk trang til at gå hen til tykningen for at se, hvad der er sket. Det er en fejl! Der, hvor dyret stod i skudøjeblikket, kan man få den nøjagtige information om, hvad der er sket. Et skud vil efterlade eksakte vidnesbyrd i form af diverse pürschtegn om, hvor skuddet sidder. Tolkningen af disse pürschtegn er et håndværk for sig. Men hvis fund på anskudsstedet tydeligt viser, at dyret har fået en god dræbende kugle, kan man som jæger med sindsro selv indlede eftersøgningen. Hvis anskudsstedet derimod ikke tydeligt indikerer en god kugle, er det en langt bedre idé at overlade eftersøgningen af det påskudte stykke vildt til en legitimeret hundefører.

Kig ikke i tykningen, men på anskudsstedet – hvis dette ikke tydeligt indikerer, at der er tale om en hjerte/lungekugle, så overlad eftersøgningen til en legitimeret hundefører!

2) Leder selv – også med hunde

Ofte fejlvurderes situationen efter skuddet. Dyrets voldsomme reaktion i skuddet forbindes med et blodskud. Mængden af schweiss vurderes til at være dødelig osv.

Der er ingen sammenhæng mellem dyrets reaktion i skuddet og sandsynligheden for, at det har fået en dødelig kugle. Ofte vil et rådyr, som får en blodkugle,

Mads Finkeup

Træfområdet er meget mindre, når vinklen til dyret er spids; her er et lam beskudt spidst forfra. Kuglen har ramt overarmsknoglen og er herefter vinklet opad og har lavet furen i pelsen.

springe højt i vejret, men det vil et rådyr truffet i forløbet også. At der ser ud til at være meget schweiss, er ikke det samme, som at dyret er forendt. Et stykke råvildt kan tåle at miste 500 milliliter blod, en milliliter blod giver ca. 20 dråber.

Risikoen ved at iværksætte en tilfældig eftersøgning, når situationen ikke er til det, kan meget vel være årsag til, at dyret går tabt! Hvis det anskudte dyr rejses, vil det gå langt, før det sætter sig igen. Samtidigt bliver dyret bevidst om, at der er forfølgere efter det. I første omgang tager det naturligvis længere tid for en schweiss-hundefører at spore over en strækning på en kilometer end 100 meter. Og jo længere der skal spores, desto sværere er opgaven, og jo større er risikoen også for, at dyret ikke findes. Succesraten ved forløbsanskydninger taler dens eget sprog.

Led kun selv, hvis dyret med sikkerhed er forendt.

3) Mangler tålmodighed

Når først behovet for eftersøgningshjælp er erkendt, kan det for jægerne ofte ikke gå hurtigt nok. Det kan meget ofte give problemer for eftersøgningsarbejdet. Dels kan det være meget svært for hunden at skelne færten fra det anskudte dyr fra færten af de andre dyr, som måske er sammen med det anskudte, f.eks. rå og lam – eller endnu værre: Når der er skudt til et stykke kronvildt i en rudel.

Men det er som regel ikke den største fare ved at eftersøge for tidligt. Hvert år

mistes der waidskudt kron- og dåvildt, fordi eftersøgningen indledes for tidligt. Det er næppe så problematisk med råvildt, som hundene har kraftoverskuddet til at tage, men kron- og dåvildt skal ofte stilles af hunden, og her er det vigtigt, at dyret har fået tid til at blive „sygt“. Et stykke kronvildt, der er ramt i waiden, uden der måske er gennemskud, og som rejses for tidligt, kan gå meget langt, før det sætter sig igen. Hvis der så ikke er schweiss til at bekræfte hundeføreren i, at der arbejdes på det rette spor, kan en sådan opgave være direkte umulig.

Når der er behov for en schweiss-hundefører, bør man kontakte ham hurtigst muligt. Men det er vigtigt at have respekt for, at schweiss-hundeførerne skal have tid til at planlægge eftersøgningen optimalt, således at sandsynligheden for at få vildtet med hjem bliver størst mulig. Schweiss-hundeføreren bør desuden have mulighed for at planlægge eftersøgningen med skyldig respekt for sin familie og job, som jo også skal passes i jagtsæsonen.

Kan schweiss-hundeføreren ikke selv påtage sig opgaven, er han klar til at hjælpe dig videre til en kollega, som kan. Kan schweiss-hundeføreren ikke selv færdiggøre arbejdet på eftersøgningen, så tilkalder han en kollega for at sikre, at eftersøgningen bliver afsluttet bedst muligt og med det bedst opnåelige resultat.

Giv hundeføreren den arbejdsro, og vis ham den tiltro, der gør, at han så vidt muligt kan løse eftersøgningen til alles bedste. ▶

Hvorfor er schweissarbejdet så fascinerende?
To erfarne legitimerede hundeførere
fortæller ...

DEN BEDSTE JAGT!

Peter Larsen: - Træning og erfaring gør hele forskellen. Jo mere hundene bliver brugt, jo bedre bliver de.

SCHWEISSARBEJDE

Tekst og foto | Johannes Bojesen

FORVENTNINGENS GLÆDE ER stor.

Ikke mindst, når jagten på de røde råbukke nærmer sig. Men det er ikke kun bukkejægerne, der har sommerfugle i maven i ugerne op til den 16. maj. De første jagtdages heftige aktivitet blandt grøn- og camouflagede kvinder og mænd medfører nemlig også dårlige skud – og disse betyder masser af spændende udfordringer for medlemmerne af Schweissregistret.

– Vi glæder os hvert år, når jagtsæsonen begynder. Først og fremmest fordi vi kan afhjælpe de anskudte dyrs lidelser, men efter at have trænet i lang tid vil vi også gerne ud for at få de spændende oplevelser, man får som schweisshundefører, fortæller Peter Larsen, Næstved.

Han sidder sammen med kollegaen Verner Lauritsen i sidstnævntes hus i skovkanten et bøsseskud fra Sorø Sø. På væggene i kontoret hænger trofæer fra Danmark og Sverige, og umiddelbart tror man, at her bor en mand, der går rigtig meget på jagt. Sådan er det nu ikke helt.

De to rutinerede jægere og schweisshundeførere er ikke et øjeblik i tvivl: Eftersøgninger byder på de bedste jagtoplevelser. Om folk så ringer klokken 22.30, har Verner Lauritsen den holdning, at de aldrig er til ulejlighed: – Når de uheldige jægere ringer, undskylder de, at de tager vores tid, men de skal ikke undskyldes noget. De er slet ikke klar over, at de i virkeligheden inviterer os på jagt – oven i købet den bedste jagt, vi kan komme på! De store jagtoplevelser, vi får som schweisshundeførere, er så spændende, at de virkelig giver et „kick“. Når man kører hjem fra en rigtig spændende og vellykket eftersøgning, tænker man: Det her er bare så godt! Til gengæld kan man have haft tre eftersøgninger i træk, hvor dyret ikke er blevet fundet – måske fordi jægerne har haft deres egne hunde på – så sidder man og bander og svovler i bilen!

Peter Larsen nikker genkendende: – Når dyret har prøvet at hægte os af på alle mulige måder, og det alligevel lykkes hunden at spore og – måske med en afsluttende hetz – få fat i det, så bliver al den træning, vi i det daglige laver med hundene, beløn-

net til fulde. På de rigtig svære eftersøgninger, hvor man tror, alt håb er ude, får man virkelig et ”kick” eller adrenalinsus, når det alligevel lykkes. Og jægerne er utroligt taknemmelige, når vi har reddet situationen for dem. I de situationer føler vi som schweisshundeførere stor taknemmelighed.

– *Hvad har eftersøgningerne, som almindelig jagt ikke har?*

– Hver gang drejer det sig om et helt bestemt dyr, og det er kun det dyr, du skal have fat i. Når det til sidst lykkes, er jagtglæden langt langt større. Vi har haft eftersøgninger, hvor vi bagefter har sagt: Sådan en oplevelse kan du simpelthen ikke få på en almindelig jagt, svarer Verner Lauritsen.

Selv om schweisshundeførere er individualister, er et godt kollegialt sammenthold vigtigt. De har tavshedspligt med hensyn til, hvor og hvem de søger for, men har ofte brug for at snakke med ligsindede om deres oplevelser og erfaringer.

Verner Lauritsen så gerne, der var flere med i registret: – Mit ønske er, at vi bliver lidt flere, så vi kan få udbygget registret endnu mere. Og at dem, der virkelig har lyst til det, melder sig og får trænet deres hund. Sidste år havde jeg 125 eftersøgninger. Jeg giver gladeligt 20-30 stykker til en ny kollega. Vi vil hellere have, folk kommer ind hos os i stedet for at være schweisshundeførere på hobbyniveau. Hvis de, der har hunden til det og kan lide det her, søger ind i registret, vil de blive meget dygtigere, siger Verner Lauritsen.

Peter Larsen fortæller, at selvbestaltede hundeførere kan volde problemer: – De, der selv roder med det, har ikke været på kurser på Kalø og kan måske ikke tyde anskudsstedet rigtigt. De går bare i gang med at lade hunden søge sporet op og aner ikke, om dyret er dødt eller i live. Så sker der måske det, at de får jaget dyret ud af sårlejet. De opdager det ikke, for deres hund har ikke rutinen til at se, at dyret har rejst sig, men vores hunde opdager det. Den uerfarne hundefører sporer bare videre, hvor han i stedet burde have sluppet sin hund og fået fat i dyret.

– Det værste for os er de situationer, hvor skytterne finder schweiss og derefter

sætter deres egen hund på, det er vores skrækscenarie. Eftersøgningerne bliver nemlig meget meget svære. Finder vi derimod et levende dyr i det første sårleje, er der stor sandsynlighed for, at vi får det med hjem. Finder vi første sårleje tomt, fordi en anden hund har jaget dyret op, får vi langt under halvdelen. Dyret sætter sig typisk 200-400 meter fra skudstedet. Bliver det jaget op, kan det gå flere kilometer, og mængden af schweiss, det taber, bliver mindre og mindre, efterhånden som tiden går, siger Verner Lauritsen.

– *Er det først, hvis dyret rejser fra første sårleje, det forstås, at det er jaget, og hvad der egentlig er sket?*

– Ja, hvis dyret går i fred og ro og plud-

Man er aldrig alene, når man er optaget i Schweissregistret, for man kan trække på et net af erfarne kollegaer.

►selig oplever en smerte, ved det ikke, hvor smerten kommer fra. Det søger i skjul og sætter sig i det, vi kalder det første sårleje. I den tid er det meget opmærksomt på alt, hvad der rører sig omkring det. Hvis jægeren så kommer og pusler rundt, og dyret får fært af ham, vil det konstatere, at dér kommer årsagen til det skete, og flygte, fortæller Peter Larsen. Sidste år oplevede han eksempelvis en jæger, der vurderede forkert, og mente bukken tegnede for en bladkugle. – Den løber ind i en remise, og jægeren er så sikker på, at den er ramt i hjertet, at han ikke går til anskudsstedet, men direkte hen til remisen. Han kan ikke finde dyret, og da en kammerat kommer til, ser de pludselig bukken stå og kikke

på dem i et gærde 300 meter væk. Da den går derfra, kan de se, den halter. Jeg kommer derud, men får aldrig kontakt med bukken og må give op efter tre timer. Om aftenen ringer jægeren og fortæller, at en landmand netop har set bukken i sin mark – fire kilometer væk!

Et godt råd til alle jægere er altid at kikke på anskudsstedet. Også når dyret ligger forendt 20 meter væk. Lær at genkende det gode skud, og se, hvordan lunge- og hjerteschweiss ser ud. Så er man ikke i tvivl, når man får lavet et dårligt skud, for så vil pürschtegnene slet ikke ligne billedet ved det gode skud.

– *Hvad tror I, er hovedårsagen til det, hvis*

folk ikke ringer, når de har afgivet et dårligt skud?

Peter Larsen: – Jeg tror, at det ikke er af ond vilje. Ved f.eks. forløbsskud kan jægeren mange gange ikke få øje på noget og tror, han har skudt forbi. Det hele går hurtigt, dyret virker uskadt, og jægeren ser måske ikke de par hår og den lillebitte knoglesplint, der ligger på anskudsstedet. Jægerne er blevet gode til at ringe efter os, men de kan blive endnu bedre – også til at bede os lave en kontroleftersøgning.

Mange jagtkonsortier har faste regler om at tilkalde schweisshund ved alle afgivne riffelskud, hvor dyret ikke ligger

– **Efter 20 år** med politihunde købte jeg en hvalp, begyndte på schweisstræningen og blev totalt grebet af det! fortæller Peter Larsen.

SCHWEISSARBEJDE

synligt forendt, og i det hele taget er Verner Lauritsen enig med Peter Larsen i, at jægerne er blevet betydeligt bedre til at ringe. – Når jeg siger, at jeg har foretaget mange eftersøgninger i starten af bukkejagten, spørger folk: „Skyder jægerne så dårligt?“ Nej, siger jeg, de er bare blevet bedre til at ringe!

En jæger, der vidste alt om schweissarbejde for 25 år siden, har ikke nødvendigvis den fornødne viden i dag og vil have svært ved de rigtigt krævende eftersøgninger. Dengang brugte man meget blod, når man lagde spor ud. Typisk en kvart liter på et 400 meter langt spor. I dag bruges meget lidt eller slet intet. Spor på 400-1.000 meter udlægges med friske klove monteret på de særlige færtsko. På træningssporet laves ikke bare knæk, men også stjerner, rundkørsler og tilbagegange, for et rigtigt schweissspor går aldrig lige ud hele vejen.

– Efter vi har forbedret træningen, kan vores hunde finde ud af, om dyret pludselig er gået tilbage i samme spor, har lavet rundkørsler eller været ude at kikke i forskellige retninger, fortæller Verner Lauritsen.

Peter Larsen tilføjer: – I dag kan hundene sagtens spore individuelle dyr. Sårede dyr lugter anderledes end raske, og hunden finder instinktivt det sårede dyr mest interessant, også når der bare er klovsporet.

Det er ikke kun schweisssporet, hunden følger. Dens følsomme næse sporer også ændringer i terrænet, der afgiver duft. Men for at hunden når så langt, kræver det års træning og erfaring, og at hundene kun bruges til schweissarbejde.

– Det er specielt vigtigt på svære eftersøgninger, at hundene ikke bliver brugt til almindelig jagt. Om efteråret når vi kommer meget i fasankontakt, holder vores hunde fast i sporet. En hund, der har apporteret fasaner hele dagen, kan slet ikke finde ud af det, hvis den pludselig skal lave en eftersøgning samme sted, siger Peter Larsen.

Begge hundeførere har langt over 100 eftersøgninger årligt, men lige så meget tid bruges på træning. Peter Larsen: – Jeg træner en til to gange om ugen uden for jagtsæsonen. Hunden skal holdes i gang,

så den hele tiden er skarp og i god kondition.

– Ja, konditionen er meget vigtig, supplerer Verner Lauritsen. – Det duer ikke, at hunden vejer syv kilo for meget. Fodboldspillerne i Superligaen er jo heller ikke overvægtige. Det samme gælder for hundeførerne – vi skal også være i god fysisk form. På én dag – mens solen bager ned – kan vi have syv eller otte eftersøgninger. Så går det ikke at veje 20-30 kg for meget. På den måde er det også sundt.

Ingen af de to hundeførere har tid til andre fritidsinteresser, og arbejdet forudsætter familiens forståelse. Peter Larsens kone går ikke på jagt, men interesserer sig meget for schweissarbejdet: – Hun har ingen problemer med, at jeg bruger så meget tid på det. Som legitimeret schweisshundefører må man have de forhold afklaret. Schweissarbejdet er tidskrævende, og det er ikke altid, man kan være sikker på at være hjemme til spisetid, når der er gæster. Dét kræver en forstående ægtefælle.

– Nogle gange tikker der en eftersøgning ind, når man mindst venter det, og det ikke er så belejligt. Man har måske lige hældt et glas rødvin op, når telefonen ringer, men så må vinen vente, til vi kommer hjem, siger Peter Larsen. – Det er den slags afsavn, man må lide, når man er legitimeret hundefører. Indimellem er der selvfølgelig situationer, hvor man virkelig ikke kan stille op, men så henviser vi til en kollega.

Verner Lauritsen synes selv, han bruger meget tid på arbejdet, men hans kone synes, han bruger *rigtig* meget tid på det. Lige før spisetid de seneste to nytårsaftener har Falck ringet pga. påkørsler af vildt: – Så har jeg måttet bruge et par timer på eftersøgning, men vores koner ved jo, at det er noget, vi brænder for. Jeg går ikke på bukkejagt herhjemme og prøver at holde det øvrige jagtniveau nede. Man kan ikke gå på fasanjagt hver weekend og på bukkejagt hele sommeren, samtidigt med at man er schweisshundefører. Til gengæld bliver folk afhængige af den her jagtform. Man bliver bedre med årene, og jo dygtigere man er, jo sjovere er det!

Verner Lauritsen: – Der er slet ingen tvivl om, at mine allerbedste jagtoplevelser har jeg fået på eftersøgninger!

Vi har snakket et par timer og trækker udenfor til fotografering. Det tager tid, lyset og hundene driller. Tid, der ikke vedrører schweissarbejdet, må for de to hundeførere være kostbar, og en tanke strejfer mig: Når begge mænd har over 100 eftersøgninger årligt, kan det ikke vare længe, før telefonen ringer næste gang.

Da vi endelig har fået et par brugbare „skud“, kommer Verner Lauritsens kone med smørrebrød og kaffe. Vi spiser i græsset, og hele tiden afløser den ene eftersøgsanekdote den anden. De to jægere kan tydeligvis blive ved i det uendelige, for schweissarbejdet er om ikke hele så en meget stor del af deres liv. ▶

Tre dyr løb ud af skoven, og en jæger skød. Men blev et dyr overhovedet ramt, og i givet fald hvilket, og hvor hårdt? Ville det blive et svært job for schweissundeføreren?

DA UHELDET VAR UDE

SCHWEISSARBEJDE

Tekst og foto | **Max Steinar**

DER MANGLER KUN forholdsvis kort tid af den store bevægelsesjagt i den midtjyske plantage. Skud har lydt flere steder i det enorme område. Hos de to skytter, som sidder på hver sin langside ved den store hede mellem to skove, er der kommet kronvildt her og der, men endnu intet dyr, de har haft sikker mulighed for at skyde til.

Pludselig springer tre dyr ud af skoven hos skytte A. Skytte B registrerer det først, da han hører det første skud, og kigger straks over på skoven overfor.

Det næste skud brager. Skytte B ser det ene dyr lave et enormt spring. Han får sigtekikkerten på dyret og ser, at der er tale om en spidshjort.

Yderligere to skud falder, uden at skytte B kan se nogen effekt.

Hind og kalv kommer over mod ham og stopper på cirka 130 meters afstand, men i en meget skrå vinkel. Begge dyr kigger bagud mod spidshjorten, som er noget længere tilbage.

Så sætter de i gang og er væk i skoven.

Hjorten kommer anstrengt efter, og var han i tvivl før, så er skytte B nu sikker i sin sag: Dyret er anskudt. Men det er ham ikke muligt i den snævre stol i toppen af stigen at dreje sig så langt mod højre, at han er i nærheden af en chance for at sætte en dræbende kugle, idet hjorten forsvinder i skoven.

Cirka tre kvarter senere er jagten overstået. Skytterne kravler ned fra deres stiger. Skytte A kommer over til skytte B og spørger, om denne kunne se, at kalven var anskudt.

Skytte B trækker lidt på det og mener ret sikkert at kunne sige, at kalven tilsyneladende ikke fejlede noget, men at spidshjorten var anskudt, idet den var gået i skoven med stive bagben, som om den var truffet langt tilbage.

– Åh, siger skytte A. – Er det virkelig spidshjorten, jeg har ramt?

– Jeg skal ikke sige det med 100 procents sikkerhed, men sådan bedømmer jeg det, siger skytte B.

På denne jagt medvirker altid mindst to schweisshundeførere, og den ene af disse, Karsten B. Pedersen, kommer nu til. Han får beretningen fra skytte A – og dernæst

skytte B's bedømmelse af det passerede.

Ud fra skudtegnet at dømme mener Karsten Pedersen, at dyret må være truffet helt henne bag maven.

Et par ekstra skytter bliver sat i scene til at dække af. Dyrene er forsvundet ind i et skovhoved med hede på tre af de fire sider. Et stykke inde går den højstammede nåleskov over i syv-otte år gammel sitkabevoksning.

Det ligger tydelig schweiss flere steder, og Karsten B. Pedersen kan nemt komme i gang med eftersøgningen, om end han ikke ud fra schweissen kan bedømme, hvor dyret er truffet.

Blot cirka 50 meter længere henne er indgangsfoden fra hinden og kalven. En kontrol fastslår, at der ikke er schweiss efter disse to dyr.

Karsten kobler den hannoveranske schweisshund Isaak i remmen og begynder eftersøgningen. På vej ind i den højstammede skov kan han ofte se schweiss. Han peger; hist og her langs sporet lyser en dråbe schweiss eller mere.

Isaak går målrettet som trukket på en næsten lige linje. Et stykke inde i de unge graner bliver hundens kropssprog mere anspændt at se på.

Mellem to graner stopper hunden med snuden helt nede ved jorden.

– Se!

► Karstens stemme er anspændt. Isaak står med forpoterne i et ganske friskt sårleje. Græs og nåle er helt våde og klistrede af schweiss. Det anskudte dyr har været nede at sidde og har utvivlsomt kun rejst sig, fordi det har hørt os komme.

Krondyret er altså inde i de tætte grener. Lige foran os et eller andet sted.

Schweisshundeføreren slipper Isaak. Den store, muskuløse hund stryger som et rødbrunt lyn ind mellem træerne.

Karsten står bomstille og lytter med hovedet løftet. Nu er det op til Isaak, hvad der skal ske.

I næste nu begynder hunden at gø. Vedholdende gjalder den højlydte halsen i skoven.

– Så er krondyret lige foran ham, fastslår Karsten, mens hans hænder glider om til riflen på ryggen og gør den fri. – Isaak halser kun, når han kan se dyret.

Schweisshundeføreren sætter i gang i retning af hunden, som lyder til at være godt 100 meter væk.

Da ophører hunden med at halse, og Karsten stopper.

– Det skyldes, at dyret flytter sig, så stopper Isaak med at halse, forklarer Karsten.

Mindre end 10 sekunder senere begynder hunden atter at gø.

Vi sætter igen i gang. Karsten snor sig ud og ind mellem træerne.

Nu kommer vi ud til et traktorspor. Knap 100 meter nede ad sporet ser vi et glimt af Isaak. Han har helt tydeligt stillet krondyret her. Glammende danser han ind og ud mellem træerne.

Karstens ryg bliver mere krumbøjet og lurende.

Traktorsporet er overhovedet ikke egnet til forsigtig fremfærd. Det er ekstremt ujævnt og med store, afskårne grene på kryds og tværs.

Karsten ved tydeligvis, hvornår han skal gå, og hvornår han skal ”fryse”. Hver gang Isaak halser, iler vi frem. Når hunden er tavs i et par sekunder, står vi stille.

Til sidst er vi inde på måske 40 meters afstand. Vi kan endnu ikke se dyret, men vi kan af og til se Isaak, og ud fra hans adfærd kan vi bedømme, hvor dyret skal stå.

En bevægelse af et hoved – der er krondyret!

SCHWEISSARBEJDE

Spidshjorten – som der viser sig at være tale om – har tydeligvis en stærk fornemmelse af, at yderligere fare er på vej. Den forsøger at få fokus på det, der nærmer sig ude på traktorsporet, men dens opmærksomhed bliver hele tiden forstyrret af Isaak, som glammende danser omkring den.

Spidshjorten sænker hovedet og laver et udfald mod hunden. Det giver Karsten en superchance for at komme yderligere nogle meter tættere på.

Så har hjorten hovedet oppe igen – hvad er det dog for noget, den kan se en gang imellem derude?

Måske kunne Karsten godt have skudt nu. Men i schweisshundeførernes værktøjskasse findes ikke ord og udtryk som: måske, lige ved og næsten, går nok, ret sikkert – og så videre. Klos op ad hjorten er Karstens bedste „arbejdskammerat“, og Isaaks sikkerhed kommer forud for alt andet i denne situation.

Nok en gang sænker hjorten hovedet og gør et irriteret udfald mod hunden. Det giver Karsten muligheden for at komme lige et nøk nærmere, og fra denne position kan han overskue det areal, hvor hjort og hund står.

Han skuldrer sin kortløbede riffel og sigter omhyggeligt.

Hjorten vælter i braget.
Dramaet er overstået.

Hjorten viser sig at være truffet helt yderligt i venstre kølle, og udgangshullet er lige under anus.

– Det er utvivlsomt, fordi såret har generet så meget, at hjorten har sat sig kun et kort stykke inde i træerne, lyder analysen fra schweisshundeføreren.

Karsten B. Pedersen har været schweisshundefører i 12 år og har de seneste fem seks år været ude til et par hundrede eftersøgninger i hver sæson. Han har altså et vist erfaringsgrundlag at tale ud fra.

– Er du overrasket over, at du finder en spidshjort og ikke den kalv, skytten mente, han havde skudt på?

Efter et par sekunders betænkningstid kommer svaret: – Min oplevelse er, at jo flere dyr der er tale om, jo vanskeligere bliver det at holde rede på begivenhederne for den enkelte skytte. I dette tilfælde er der kun tre dyr, og de kommer ud på en meget stor hede med supergode oversigtsforhold. Hvis der er fem, syv eller flere dyr, og de kommer på tværs af et brandbælte eller endnu værre: en skovvej, kan det blive en ganske vanskelig opgave at få en klar og brugbar forklaring fra skytten på, hvad der virkelig er sket.

Altså, hvilket eller hvilke dyr er der skudt på, i hvilken retning er dyrene gået og så videre.

– Skyder man flere skud til dyr i en rudel, kan det gå rigtigt galt. I et tilfælde skød en jæger til et dyr i en rudel på en halv snes stykker. Dyret gik ikke ned, og jægeren genladede og skød igen på, hvad han troede, var det samme dyr. Ved eftersøgningen blev der fundet to dyr: et med et skud i en kølle – det andet med en mavekugle.

– Eftersøgningssituationer i sig selv kan indebære en risiko. De jægere, der bliver bedt om at stå klar til i givet fald at skyde på det anskudte dyr, skal have en helt klar instruktion om, hvad de må og ikke må. I et tilfælde, hvor en spidshjort var blevet anskudt, rejste den sammen med flere andre dyr og løb. Flere skytter skød efter den, og bagefter blev der fundet en stendød smalhind. Ingen kunne redegøre for, hvorfor den var faldet.

– Jeg har flere gange været ude hos jægere, som har skudt til et dyr ud af, hvad de kalder en rudel på mindst 10 dyr. Når jeg så undersøger skudstedet, kan jeg kun finde spor af tre dyr, typisk en hind, hendes kalv og et smaldyr eller en spidshjort.

Jæger beder Karsten B. Pedersen sætte tal på, i hvor mange tilfælde det går galt for skytter at huske nøjagtigt, hvad der er sket, når de har skudt til kronvildt.

– Tja, ud fra mine egne erfaringer kan jeg sige, at i al fald 25 procent af jægerne husker mere eller mindre forkert. Det kan jeg sige med sikkerhed, idet jeg kan finde direkte fejl i deres beskrivelser af hændelsesforløbet i forhold til de spor, jeg finder på stedet.

I det ovenfor beskrevne tilfælde fra den store plantagejagt gik det først galt og siden godt, men kun fordi en schweisshundefører kunne udrede problemet.

På den pågældende jagt måtte den anden hundefører, som medvirkede, i øvrigt sige farvel og tak hen på eftermiddagen, idet han var blevet tilkaldt til et naboareal.

En jæger havde skudt på et kron dyr. Det var en 12-ender, forklarede han.

Schweisshundefører og hund gik i arbejde. De fandt en anskudt seksender ... steinar@post.tele.dk

Karsten B. Pedersen viser, at kuglen er gået ind i en kølle og ud under hjortens hale; dyret kan ikke have stået bare nogenlunde med bredsiden til i skudøjeblikket.

Peter Lassen

HJEMMESIDER,
SOM ER GODE
AT KENDE:

Schweissregistret:
www.schweiss.dk

Dansk schweisshundeforening:
www.schweisshunden.dk

De jagtetsiske regler:
www.jaegerforbundet.dk/?id=468

Skydebaner m.v.:
www.jaegerforbundet.dk/?id=622

Jagt og vildtforvaltning:
www.skovognatur.dk/jagt/

Jagt og vildtforskning:
<http://jagt.dmu.dk>

SCHWEISS ARBEJDE

TEMA